

BÖLÜM 8

2018 ORTAÖĞRETİM BİYOLOJİ PROGRAMINDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAVRAMININ İNCELENMESİ

Ebru BAKAÇ¹

GİRİŞ

Küreselleşen dünyamızda yaşanan küresel sorunlara kayıtsız kalmak gibi bir şansımız olmadığı için öğrencilere eğitim yoluyla, yani öğretim programları kılavuzluğunda bu sorunlar hakkında farkındalık kazandırmak gerekmektedir. Bu nedenle küresel sorunların olabildiğince alt kademelerden başlanarak programlarda yer alması önemli görülmektedir (Arslangilay, 2017). Günümüzde iklim değişikliğinin yarattığı hissedilir sonuçlar çevre konularının her alanda dikkat çekici bir hale gelmesine neden olmaktadır (Cabbar, Güneş, Aytaç, Daşgın & Gültekin, 2018). Viyana'da temelleri atılan, Kyoto'da gelişmeye başlayan ve 2001 Marakeş'te olgunlaşan iklim değişikliği görüşmelerinde bugüne değin hala somut bir sonuca ulaşılmış değildir. Bugün, üretmek, yeni pazarlar bulmak, büyümek zorunda olan, bir başka deyişle varlığı doğal kaynakların kullanımına bağlı olan kapitalist dizgenin, kendi isteği ile sera etkisi yaratan gazların üretiminde kısıtlamaya gitmesi (her ülkenin gaz salınım düzeyini %5 in altına indirmesi) ve ekonomik yapıda bir küçülmeyi göze almasını beklemek çok da mantıklı görünmemektedir (Duru, 2001). Bu durumda eğitim sistemleri vasıtası ile konu ile ilgili olarak bireylerin gönüllü olarak olumlu adımlar atmalarını sağlayıcı önlemler alınması gerekmektedir. Öğretim programlarında konunun önemini yansıtan kazanımların ve etkinliklerin yer alması gerekmektedir. Küresel boyuttaki böyle bir problemi ortadan kaldırmanın tek yolu bilinçli ve sorumluluğunu bilen bireylerden oluşan toplumlardır. Bu özellikteki toplumların oluşmasında ise eğitimin rolü yadsınamaz. Gün geçtikçe artan ve dünyaya tehdit oluşturan çevre problemlerinin kaynağının insanların tutum ve davranışları olduğu düşünüldüğünde, bireylerin çevreyi korumaya yönelik olumlu yönde tutum ve davranış kazanmalarının dünyamız ve canlılar için önem arz ettiği görülmektedir (Divarcı & Kaya, 2019). Atik & Doğan (2019) lise öğrencilerinin yarıya yakınının küresel iklim değişikliğini kavramını tanımlayamadığını ve tanımlar incelendiğinde ise tanımların genel

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ebrubakac@sinop.edu.tr,

taksonomisine göre incelemiş ve çevre konusunda bilişsel düzeyde fen bilimleri ve biyoloji dersinde uygulama boyutunda yok denecek kadar az kazanımın olduğunu belirlemişlerdir. Bu durum çevre bilinci gibi önemli bir konunun öğretilmesinde öğretim programlarında yer alan eksikliği göstermesi açısından düşündürücüdür. Benzer şekilde Ateş (2019) de Avrupa Birliği tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma stratejisindeki (2013) yedi öncelik içerisindeki doğal kaynakların korunması ve yönetimi, halk sağlığı tehdidi, iklim değişikliği ve temiz enerji, küresel açlığa karşı mücadele, sosyal bütünleşme (entegrasyon), nüfus ve göç, sürdürülebilir ulaşım ve sürdürülebilir üretim ve tüketim gibi bir çok konunun fen bilimleri dersi öğretim programında yer almadığı ya da çok az yer aldığını belirtmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda diğer biyoloji programı inceleme çalışmalarında da görüldüğü gibi genel olarak kavramların işlenişinde programlarda bir sarmallık ilkesi gözetilmediği görülmüştür. İklim değişikliği kavramına bazı sınıf düzeylerinde yer verilirken bazı sınıflarda ise konu programa dahil edilmemiştir. Bu durumda araştırma sonuçlarına paralel olarak şu öneriler sunulmuştur:

Program geliştirme sürecinde kavramsal bir çerçeve oluşturulması ve sarmallık ilkesine dikkat edilerek kavramların pekiştirilmesinde önemli bir yarar olacağı düşünülmektedir.

Programda bazı sınıf düzeylerinde iklim değişikliği kavramına üstü kapalı şekilde değinildiğinden dolayı dünya ve insanlık için önemli olan bu gibi konuların yeteri kadar irdelenmemesine neden olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akar E Ö (2014). Türk biyoloji öğretmenlerinin eğitim programı uygulamasında yaşadıkları kısıtlılıklarla ilgili algıları. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Arslangilay A S (2017). Küresel sorunların İngilizce öğretim programlarındaki yeri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-12.
- Ateş H (2019). Fen bilimleri dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 101-127.
- Atik A D, Doğan Y (2019). Lise öğrencilerinin küresel iklim değişikliği hakkındaki görüşleri. *Academy Journal of Educational Sciences*, 3(1), 84-100.
- Balcı A (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Barak B, Gönençgil B (2020). Dünyada ve Türkiye'de ortaokul öğretim programlarının iklim değişikliği eğitimi yaklaşımına göre karşılaştırılması. *Coğrafya Dergisi*, 40, 1-15.
- Cabbar, B. G., Güneş E, Aytaç E vd.. (2018). Fen bilimleri ve biyoloji dersleri öğretim programlarındaki çevre kazanımlarının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre analizi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 14(1), 504-527.
- Corbetta P (2003). *Social research: theory methods and techniques*. London: Sage Publications Ltd.
- Çetin Y, Başbay M (2015). Öğretmen ve öğrenci gözüyle on ikinci sınıf biyoloji dersi öğretim programı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 115-130.

- Duru B (2001). Viyana'dan kyoto'ya iklim değişikliği serüveni. *Mülkiye Dergisi*, 25(230), 301-333.
- Divarcı Ö F, Kaya H (2019). Fen bilimleri öğretmenlerinin küresel ısınma konusundaki görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 31-44.
- Forster N S (1994). The analysis of company documentation. London: Sage Press.**
- Gezer K, Köse S, Durkan N vd. (2003). Biyoloji alanında yapılan program geliştirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 49-62.
- Gökçe O (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gökçe N, Kaya E (2009). Coğrafya dersi öğretim programında küresel iklim değişikliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 157-168.
- MEB (2018). Ortaöğretim biyoloji dersi (9, 10, 11, 12. sınıflar) öğretim programı. 23.07.2020 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20182215535566Biyoloji%20d%C3%B6p.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Yılmaz M, Çimen O, Karakaya F, vd. (2018). Biyoloji öğretmen adaylarının ortaöğretim biyoloji dersi ünite/konularına yönelik öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 145-154.